

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus -suunnitelma
Kämmenniemen koulu
19.10.2021

Tasa-arvon käsite viittaa useimmin sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. **Yhdenvertaisuus** tarkoittaa kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Perustuslaki 6 §)

Sukupuolittietoinen opettaja ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurillisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa. Hän tunnistaa omia taipumuksia suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan. Antaa oppilaille tilaa olla omanlaisensa. Ymmärtää, ja tarvittaessa osaa myös purkaa, työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia käytäntöjä. Edistää tasa-arvoa aktiivisesti ja tietoisesti luokassa ja kouluyhteisössä valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita.

Käytänteet, jotka ylläpitävät epätasa-arvoa

Sukupuolten roolit ja työnjako ovat sidoksissa kulloiseenkin kulttuuriin ja yhteisöön. Ilman sukupuolittietoista lähestymistapaa koulussakin saatetaan uusintaa perinteisiä käsityksiä tyttöjen ja poikien eroista ja sukupuolelle tyypillisistä käyttäytymispiirteistä.

Oman perheen ja yhteiskunnan tasa-arvotilanne välittyy monin tavoin peruskouluikäisten kokemusmaailmaan. Lapsi rakentaa käsitystään sukupuolesta sekä sukupuolen valtarakenteista syntymästään lähtien. Kasvattajien ja opettajien tulee rakentaa tasa-arvoa tietoisesti.

Arjessa tulee huomioida ne asiat ja tilanteet, joihin sisältyy sukupuolittavia elementtejä.

Aikuisten näkökulmasta ne voivat olla merkityksettömiä, mutta näistä pienistä tuokioista koostuvat suuret kulttuuriset rakenteet.

1. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Yhdenvertaisuuslain (6 §) mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan, ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi ja huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. (Yhdenvertaisuuslaki 1 §)

Koulussa päämäärä on syrjinnän tunnistaminen ja siihen puuttuminen. Tavoitteena on yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen.

2. Eriarvoisuus

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää. Syrjintää on se, kun henkilöä tai ryhmää kohdellaan eri tavoin kuin muita jonkin ominaisuuden perusteella ilman, että kohtelulle on hyväksytty oikeutus.

Syrjintä voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla suunnitelmallista ja harkittua tai se voi johtua tavoista tai käytännöistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota. On esimerkiksi totuttu puhumaan tai

toimimaan tavoilla, jotka loukkaavat, vähättelevät tai sulkevat pois toisia.

Tasa-arvolaisissa mainitut syrjintäperusteet ovat sukupuoli ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen. Sen mukaan syrjintää ovat välitön syrjintä, välillinen syrjintä, seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. (Tasa-arvolaki 7 §)

Yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, koulutus, työsuhde, varallisuus, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy. (Yhdenvertaisuuslaki 8 §)

3. Syrjintä

Välitöntä syrjintää on yksilön tai ryhmän kohteleva eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta.

Välillistä eli epäsuoraa syrjintää on näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan.

Piilosyrjintää ovat vähättely, poissulkeminen, tuen puute ja sivuuttaminen.

Rakenteellista syrjintää on ajattelu, ettei syrjiviä käytäntöjä voi muuttaa.

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ovat syrjintää.

4. Toiminta syrjinnän ehkäisemiseksi

Puhutaan

Koulun toimintatapoja arvioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Edistävätkö käytännöt samanarvoisuuden toteutumista vai estävätkö ne sitä?

Puututaan

Toinen tavoite on puuttua eriarvoiseen kohteluun herkemmin ja saattaa kaikkien tietoon kenelle kertoa, jos tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti.

Opettajan ja rehtorin tehtävä on huomata eriarvoinen kohtelu. Jos eriarvoinen kohtelu jatkuu, tulee kertoa toiselle henkilölle.

Erylistä huomiota kiinnitetään seksuaaliseen ja sukupuolen perusteella tapahtuvaan häirintään: Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä. Se loukkaa yksityisyyttä tai koskemattomuutta.

Älä hyväksy häirintää. Jos huomaat tai koet häirintää, osoita ettet hyväksy sitä. Sano esimerkiksi,

ettei noin voi tai saa sanoa. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää. **Kämmenniemen koulussa** ei kenenkään pidä jäädä näissä asioissa yksin.

Muututaan

Tarvitaan luotettavaa, ajantasaista tietoa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Tieto lisää tasa-arvoa ja tietämättömyys ylläpitää eriarvoisuutta.

Koulun yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman perimmäinen tavoite on koulussa koettavan hyvinvoinnin lisääminen.